

Vergaderjaar 2021–2022

33 997

Vliegcramp MH17

Nr. 172

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 maart 2022

Hierbij wordt uw Kamer geïnformeerd, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, dat Nederland samen met Australië, een juridische procedure is gestart bij de Raad van de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) tegen Rusland voor zijn rol bij het neerhalen van vlucht MH17. Het kabinet heeft altijd gezegd geen enkele juridische optie uit te sluiten in het streven naar waarheidsvinding, gerechtigheid en rekenschap voor de 298 slachtoffers van het neerhalen van vlucht MH17 en hun nabestaanden. Het starten van een procedure tegen Rusland bij de ICAO is hierin een volgende stap. Het kabinet onderstreept hiermee dat Rusland zijn verantwoordelijkheid moet nemen voor het neerhalen van vlucht MH17 en het kabinet zich blijft inzetten voor de instandhouding van de internationale rechtsorde. In lijn met VNVR-Resolutie 2166 wordt ook de VN-Veiligheidsraad over deze stap geïnformeerd.

Timing en overwegingen voorleggen geschil ICAO

Op 25 mei 2018 hebben Australië en Nederland gezamenlijk Rusland aansprakelijk gesteld onder internationaal recht voor zijn rol bij het neerhalen van vlucht MH17 (Kamerstuk 33 997, nr. 117). Begin 2019 is bekend gemaakt dat Australië en Nederland hierover in gesprek zijn getreden met Rusland. Op 13 januari 2021 is uw Kamer per brief geïnformeerd (Kamerstuk 33 997, nr. 159) over de vervolgstategie van het kabinet na het eenzijdig besluit van Rusland om deze onderhandelingen te staken. Ook na herhaalde oproepen van Australië en Nederland, tot op het hoogste politieke niveau, om terug te keren naar de onderhandelingsstafel is de positie van Rusland ongewijzigd. Australië en Nederland hebben zich gezamenlijk beraden op volgende juridische stappen. Als resultaat daarvan is eerder vandaag een juridische procedure gestart bij de ICAO-Raad tegen Rusland. Deze huidige stap is genomen na een zorgvuldige voorbereiding die nu pas kon worden afgerond en staat in die zin los van de huidige ontwikkelingen in Oekraïne.

Procedure ICAO-Raad

Concreet betekent dit dat Australië en Nederland een klacht hebben ingediend bij de ICAO-Raad tegen Rusland. Dit bevat een feitelijke en juridische onderbouwing van de schendingen door Rusland van het Verdrag van Chicago inzake de internationale burgerluchtvaart voor zijn rol bij het neerhalen van vlucht MH17. De ICAO-Raad is bevoegd te oordelen over geschillen onder dit verdrag. De procedure bij de ICAO-Raad is vertrouwelijk en er zijn geen openbare hoorzittingen. Tegen een besluit van de ICAO-Raad kunnen de partijen bij het geschil in beroep gaan bij het Internationaal Gerechtshof. Voor zowel Nederland als Australië is het de eerste keer dat zij een geschil voorleggen aan de ICAO-raad. Australië en Nederland vragen de ICAO-Raad vast te stellen dat Rusland zijn verplichtingen onder het Verdrag van Chicago geschonden heeft door het onrechtmatig gebruik van een wapen tegen een burgerluchtvaartuig tijdens de vlucht, waarbij 298 slachtoffers om het leven zijn gekomen, en daaraan rechtsgevolgen te verbinden, waaronder een vergoeding van de geleden schade. De verwachting is dat deze procedure meerdere jaren in beslag zal nemen.

Algemene Rekenkamer

Eén van de rechtsgevolgen van staatsaansprakelijkheid is dat de aansprakelijk gestelde staat voor volledig rechtsherstel moet zorgen. Eén van de vormen van rechtsherstel is een financiële vergoeding van de geleden schade (compensatie). Sinds het neerhalen van vlucht MH17 zijn kosten gemaakt door Nederlandse overheden. Om als staat aanspraak te kunnen maken op financiële vergoeding van de geleden schade, dient inzicht en zekerheid te worden verkregen in en over de kosten die Nederland heeft gemaakt naar aanleiding van het neerhalen van vlucht MH17. Met het oog op een uiteindelijke schadeclaim heeft de Minister-President namens het kabinet de Algemene Rekenkamer verzocht onderzoek te doen naar de gemaakte kosten door de Nederlandse overheid naar aanleiding van het neerhalen van vlucht MH17 en dat overzicht actueel te houden. Het onderzoek heeft geen betrekking op de schadevergoeding voor nabestaanden, maar deze schade zal wel onderdeel uitmaken van de door de Staat in te dienen schadeclaim. De Algemene Rekenkamer is een van de regering onafhankelijk orgaan en voert haar onderzoek onafhankelijk van regering en parlement uit, op basis van de internationale standaarden voor rekenkamers. De Algemene Rekenkamer zal uw Kamer separaat informeren over de uitvoering van dit verzoek.

Tot slot

De individuele klachtprocedures en de Nederlandse statenklacht bij het EHRM, het strafrechtelijk onderzoek, het strafproces tegen vier verdachten en de procedure bij de ICAO-Raad zijn separate trajecten die elkaar wederzijds kunnen versterken en dienen hetzelfde doel; waarheidsvinding, gerechtigheid en rekenschap voor de 298 slachtoffers en hun nabestaanden. Het kabinet hecht eraan om ook in de huidige omstandigheden te benadrukken dat het zich hier maximaal voor blijft inspannen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
M.G.J. Harbers